

La Constanța în curtea proprietății Constantinide, str. Grivița 14, se găsește o inscripție necunoscută până acum,

Fig. 1.

și pe care actualul ei posesor a adus-o din *Cicraci*¹⁾ acum câțiva ani. Aflând

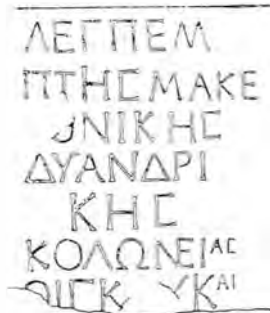
¹⁾ Centru greco-roman cunoscut, din teritorial rural al cetății Tomi, pe drumul dela Tomi la *Carsium*, prin stațiunile Cicraci, Cavargic, Chirșlic, *Ulnetum*, Terzichioi. Cf. V. Pârvan, *Cetatea Ulnetum* I, 1912, p. 86 și n. 5: «La Cicraci s'a găsit și o inscripție în dialectul doric, pusă de senatul și poporul orașului Heracleia pentru guvernatorul Moesiei inferioare, T. Flavius Longinus Q. Marcius Tarbo prin anul 155 p. Chr.» Inscr. e publicată în *Arch.-epigr. Mitth.* VIII, p. 20, nr. 60 și R. Cagnat, *Inscr. Gr. ad r. R. per-tinentes* I, 622, aici greșit indicată ca provenind din Tomi.

de acest monument, d-l I. Ghibănescu, Directorul secției locale a Muzeului Național de Antichități, a înștiințat pe d-l prof. V. Pârvan, iar D-sa m'a însărcinat să-l studiez și să-l public.

Monumental e un fragment de coloană de calcar, înalt de 0,51 m., cu diametrul de 0,50 m. Din întreaga inscripție s'au păstrat numai 7 rânduri, care formează partea dela mijloc a monumentului.

Literele înalte de c. 0,05 m. — 0,055 m. sunt destul de regulate și prezintă caracterul scrierii din a doua jumătate a secolului al III-lea. Rândul 3 are primele două litere ΔΟ stricate, în r. 6 e ligatura lui Ν cu Ε, iar ultimele două litere ΑΣ sunt pe jumătate mai mici. Din r. 7, care cuprindea probabil 8 litere e păstrată jumătatea de sus a literelor Ο-ΙΣΚ, rupte în partea de jos, din literele ΟΥ se cunoaște numai bara din dreapta a lui Υ; urmează ΚΑΙ, cu literele ΑΙ mai mici. Inscripția e ruptă mai departe.

Distanța dintre rânduri e de c. 0,02 — 0,035 m.

..... λεγ(εῶνος) πέμπτης Μακεδονικῆς
δυναστείας, κολωνείας Οἰσ[ου] καὶ.....

Este vorba deci de un monument votiv sau funerar — nu se poate pre-

ciză lipsind și începutul și sfârșitul inscripției — din care ni s'a păstrat numai numele *legiunei V Macedonica* și numele *coloniei Oescus* din Moesia inferioară. E întrebarea acum în ce legătură stă legiunea aceasta cu Oescus în inscripția noastră.

Încă din sec. I p. Chr. leg. V Macedonica se găsește în Moesia, avându-și *hiberna* la Oescus ¹⁾. Dela Traian înainte e mutată la Troesmis, iar așezarea din Oescus capătă titlul de *colonia Ulpia* ²⁾. Încă înainte de 170 ³⁾ Marcus Aurelius o mută în Dacia și anume la Po-taissa (Turda), de unde odată cu părăsirea acestei provincii de către Aurelian este retrasă și ea și așezată din nou la Oescus ⁴⁾, după mărturiile *Itinerariului Antonin* și *Notitiei Dignitatum*, confirmate de cărămizi găsite la Drobeta ⁵⁾, Sucidava ⁶⁾ (Celei de astăzi) și la Beșli ⁷⁾ lângă Oescus. Două din ele ⁸⁾ și una de proveniență nesigură ⁹⁾ poartă stampila:

L·V·MOES

care multă vreme a fost interpretată *legio V Moes(iaca)* ¹⁰⁾. Intemeiat pe identificarea Celeiului cu *Sucidava* ¹¹⁾, unde *Notitia Dignitatum Or.* ¹²⁾ pomeniște un

praefectus leg. V Macedonicae, — de asemenea în *Variniana* (*Not. Dign. Or.* XLII, 31) și *Cebus* (*Not. Dign. Or.* XLII, 32) — Tocilescu citește mai exact *leg. V Mac. Oes(ci)*, după numele lagărului principal al ei de după 270. Prin urmare în inscripția noastră, care e un pendant la cărămizile cu L·V·MOES, se poate pune foarte bine în legătură *leg. V Mac.* cu *colonia Oescus*, care ar indica locul de staționare al legiunei.

Nu poate fi vorba însă de prima staționare a legiunei la Oescus, într-una cât dreptul de colonie îl capătă Oescus abia sub Traian, *după* mutarea ei de acolo. Rămâne deci să fie datată, sprijiniți și pe caracterul târziu al literelor, la sfârșitul v. III-lea, când leg. V Mac. staționa din nou la Oescus.

Ce rost poate avea însă în teritoriul Tomitan o inscripție privitoare la legiunea V Macedonica, nu se poate afirma cu siguranță. Poate fi un detașament din această legiune? Nu e probabil, ci credem că avem de-aface numai cu un singur militar al ei, și anume dacă el va fi rezidat chiar în Tomi, atunci ar fi putut să fie un *centurio* ¹⁾ sau un *imaginifer* ²⁾, un *cornicularius* ³⁾ sau un

¹⁾ Vezi istoricul leg. V Macedonica la Bogdan Filow: *Die Legionen der Provinz Moesia*, p. 64 sqq. Cf. și R. Cagnat, ap. Daremberg et Saglio: *Dict. d'Antiq.*, p. 1082.

²⁾ C. I. L. III, 7429, 14416, 6127, 7430, 7431; C. I. L. VI, 31146. Cf. și Kornemann, ap. Pauly-Wissowa: *Real-Encycl. S. v.* IV. n. 232.

³⁾ Vezi A. v. Premmerstein, *Die Dreiteilung der Provinz Dacia*, in *Wiener Eranos*, Wien, 1909, p. 261 sqq. și 268.

⁴⁾ *Itin. Anton.*, ed. d'Urbain, p. 65: *Oesco leg. V Mac.*; *Not. Dign. Or.*, XLII, 33: *Praef. leg. V Mac. Oesco*; cf. Filow, *o. c.*, p. 82.

⁵⁾ C. I. L. III, 8066^a.

⁶⁾ C. I. L. III, 8066 b și c și 8068^b.

⁷⁾ C. I. L. III, 12525.

⁸⁾ C. I. L. III, 8066 b din Celei și 12525 din Beșli.

⁹⁾ C. I. L. III, 8068^a = 6241.

¹⁰⁾ Filow, *op. cit.*, p. 82, n. 6. Mommsen: *Eph. Epigr.* II, n. 462. C. I. L. III, la 6241, 8068 (indicele, la Suppl. II², p. 2478). Domaszewski, C. I. L. III, 12525. Hirschfeld: *Sitz. Ber. der Wiener Akad.* 1874, p. 411 sq.

¹¹⁾ *Gr. Tocilescu, Monum. epigr. și sculpt.* Add. et corrig., p. 636 și 646. Cf. însă și Filow, *o. c.*, p. 82.

¹²⁾ *Not. Dign. Or.* XLII 39.

¹⁾ La Tomi sunt pomeniți în inser. armătorii centurioni: C. I. L. III, 7711: . . . *M. Domitius Capetolinus (centurio) leg(ionis) XI Cl(audiae) p(iae) f(idelis)*; 7534: . . . *Q. Trebellenus Q. f(ilius) Fab(ia), Maximus, Roma, (centurio) leg(ionis) V Mac(edonicae) trecenarius coh(ortis) III praetorianae*; R. Cagnat: *Inscr. Gr. ad. res Rom. pert.*, I, n. 627: *Ἰωάννης Φωρτωρ ἀξιωματικός* și D. M. Teodorescu, *Monumentele inedite din Tomi*, în această revistă, 1914, fasc. 28, p. 185: *ens (centurio) leg(ionis). . . no (centurio) leg(ionis). . .*; iar într-o inscripție inedită dela Laz-Mahale (teritoriul tomitan), pe care o va publica colegul meu P. Nicorescu tot în această revistă: *L(ucius) Sextilius Fuscus (centurio) coh(ortis) I Thracum*.

²⁾ C. I. L. III, 12498 din Tomi: . . . *T. Valerius T. f(ilius) Collina Germanus Pessennuto, imaginifer leg(ionis) VII Cl(audiae) p(iae) f(idelis)*.

³⁾ C. I. L. III, 7542 din Anadolchioi: *T. Flavio Longino, Q. Marcio Turboni, leg(ato) Aug(usti) pr(o)pr(aetore), Titius Crispus cornicul(arius) eius*. Vezi pentru *cornicularii*, Marquardt: *Röm. Staatsverwaltung* II, p. 528 și Domaszewski: *Die Rangordnung des röm. Heeres*, p. 38.

*beneficiarius*¹⁾, un *librarius*²⁾ sau mai carând un *frumentarius*³⁾ în misiune aici. Se poate însă să fie și un simplu *miles*⁴⁾ sau, aproape sigur, un *veteranus*⁵⁾ așezat aici pe teritoriul rural al orașului Tomi, după liberare.

¹⁾ C. I. L. III, 7550: ... *P. Valerius Pacatus militavit in leg(ione) V Mac(edonica) b(ene)f(iciarius) co(n)s(ularis) duplicarius* și 14214²⁰⁾: ... [*b(ene)f(iciarius)*] *co(n)s(ularis) leg(ionis) XIII gem(inae).... leg(ionis) I Ital(icae)*, ambele din Tomi. Vezi Marquardt, op. cit., II, p. 531 și Domaszewski, op. cit., p. 52.

²⁾ C. I. L. III, 7544 Teritorial Tomitan (Hazidulak): *Aemilius libr(arius) leg(ati)?...și 7572, Tomi... librarii filii...* Vezi p. *librarii* Marquardt, op. cit., II, p. 532 și Domaszewski, op. cit., p. 39 și 71. *Librarii* sunt pomeniți și într-o inscr. din Romula (Dacia Malvensis) ap. V. Pârvan: *Arch. Funde im Jahre 1912*, în „*Jahrb. d. kais. Deutsch. Arch. Inst.*“ 1913, p. 382, n. 24.

³⁾ *Frumentarii* aceștia erau lași din diferite legiuni, în special din cele dela Rin și Dunăre, și îndeplineau pe lângă rolul de supraveghetori ai aprovizionării trupelor și pe acela de agenți spioni ai împăratului sau de carieri militari cu misiuni speciale pe lângă comandanții altor legiuni sau chiar pe lângă guvernatorii civili. Vezi R. Cagnat, ap. Daremberg et Saglio, S. V. p. 1348 și n. 4 și 5; Marquardt, op. cit., II, p. 447 și Domaszewski, op. cit. S. V. la indice. Un *frumentarius* al *leg. V Mac.* tot din Oescus găsim la Roma pe lângă persoana împăratului: C. I. L. VI, 5342: *D(is) M(anibus). T. Fl(avius) Pap(iria) Valerianus Oesco mil(ites) fr(umentarius) leg(ionis) V Mac(edonicae)....*, iar un altul în misiune la Lambaesis în Africa: C. I. L. VIII, 2867: ... *M. Flavi(us) Caecilius. Telesphorianus f(r)um(entarius) leg(ionis) V Mac(edonicae)*.

⁴⁾ Exemple la Tomi: C. I. L. III, 7547: ... *Fl(avius). Ursus fil(ius) Q. Mestri, am(o) XVI provitus miles....*; 7548: ... *Marius Celsus, miles c(o)h(o)rt(is) VII Gall(orum)*; 7556 (Anadolchiori: ... *mil(itavit) an(nis) XIX....*; 7557: ... [*miles*] *alae I Fl(aviae)*; 7558 ... *Aurefl(ius)] ... tianus ... [leg(ionis) XI Cl(audiae)....* și 14214²⁰⁾: *Lupus din [ala] II Ara(vacorum)*; iar în inscripția din Laz-Mahale, citată mai sus: *Numerius Val(ens?) mil(ites) leg(ionis) XI Cl(audiae)....*

⁵⁾ Exemple la Tomi: C. I. L. III, 7545, inscr. bilingvă ... *C. Antonius Fronto, vet(eranus) leg(ionis) XIII: Gem(inae) ex b(ene)f(iciario) co(n)s(ulari)....*; 7552: ... *Val(erius) Valens vet(eranus) [cl(assis)] Fl(a)viae Moesi(cae)....*; 7553: ... *fecit stipendia XXIII.* 7554: ... *veteranus legiones (sic) [X]I Claudie pia fidei....*; 7555: ... *vet(eranus) [leg(ionis) I] Ital(icae)]*; 12497 (Hazidulak) ... *Q. Baebius Proculus vet(eranus) leg(ionis) XIII g(eminae)....*; 14214²⁰⁾: *Fl(avius) Ursinia(nus), mil(ites) off(icii) praesidis/ vet(eranus) ex q(uestionario)?...*; 14453: ... *T. Flavius Capito, dec(urio), vet(eranus) alae Pannoniorum....* 14454: ... *Rufus v(eteranus) [leg(ionis) V Mac(edonicae) prob(atu)s m(iles)....*; R. Cagnat:

Mai departe cercetând inscripția, găsim în acord cu *leg. V Macedonica* adiectival feminin *δυναρχική* în cazul genitiv, care pare a fi un epitet necunoscut al legiunei¹⁾. Am avea în latinește *legio V Macedonica bis fortis*, deși pentru *fortis* corespondentul obișnuit în epigrafiagrecă este *ισχυρός*²⁾. Epitetul acesta era cunoscut numai la *leg. II Traiana*³⁾ (*Troiana*), iar unul înrudit, *firma*, la *leg. XVI Flavia*⁴⁾.

Iterația epitetelor este însă frecventă⁵⁾, mai cu seamă pe monetele imperiale din v. III⁶⁾.

S'ar mai putea interpreta însă cuvântul *δυναρχική* luându-l drept epitet al coloniei Oescus și însemnând *duumviralis*⁷⁾, însă cum toate coloniile aveau *duumviri* — cu rari excepții — și cum niciăieri nu se mai pomenesc o colonie care să se intituleze *duumviralis*, epitetul pare că se potrivește mai bine legiunei în înțelesul pe care îl văzurăm.

În ceea ce privește vorbele «*Κοιωνεία: Οἰαζου*», nu se poate ști sigur — inscripția fiind prea ciuntită — dacă se referă la militarul din legiune, indicând locul lui

Inscr. Gr. a. r. Rom. pert. I, nr. 626 și *Arch.-epigr. Mitth.* VIII, p. 17, n. 49: ... *Ποῦπλιος Κορνῆλιος Μαζῆιος β(ετεράνος)....*; V. Pârvan: *Arch. Funde im Jahre 1913* în *Jahrb. d. kais. D. Arch. Inst.* pe 1914, p. 438: *Ti. Claudius Arrenti f. Quir. Saturninus duplic(arius) vet(eranus) alae Astur(um)....*; Utlakioi (*vicus Amlaidina*), C. I. L. III, 13743: ... *Aurelius Dalemus q(uondam) praetorianorum....*; W. Knechtel, *O inscripție imedită*, extras din „*Revista Catolică*“ pe 1913: *M. Iulius Tertullus vet(eranus) coh(ortis) I Commagenorum*). *Mitridates mil(ites) coh(ortis) eiusdem....*

¹⁾ *Leg. V Macedonica* poartă epitelele *pia fidelis* și mai rar *constans* {v. ind. la C. I. L. III Suppl. 2, p. 2478}.

²⁾ R. Cagnat: *Inscr. Gr. a. r. R. p. I*. 1212 și 1216. *λεγεὼν β' τριακῆν ἰσχυρά*, 1147 și III 615. *Corpus Inscr. Gr.* 4766 și add. 4768.

³⁾ Vezi n. 2 și C. I. L. III, Suppl. 2. Indicele p. 2476. *Idem, ibidem*, V, VIII, IX, X, XIV.

⁴⁾ *Idem, ibidem*, III, V, VIII și VI passim.

⁵⁾ C. I. L. III, 4300: *leg. I Adiutrix bis pia fidelis, constans*; C. I. L. III, 3521: *leg. II Adiutrix VI pia VI fidelis constans Claudiana*; C. I. L. III, 875: *leg. V Mac. III pia fidelis*; C. I. L. VIII, 2482 = 17976: *leg. III Augusta II pia II vindex*.

⁶⁾ Cohen: *Descr. hist. des monn. frapp. sous l'Empire*, vol. 4, 5 și 6 passim.

⁷⁾ Vezi p. acest înțeles, Cagnat: *I. Gr. a. r. R. p. III*, 412, 413, 414: *Δυναρχὲς περταετηριχοί*; 411: *Β' ἀρχαῖοι περταετηριχοί* și n. 299, 410, 1047; *Δυναρχικός*. C. I. Gr. 80, 1186 = *Inscr. Gr. IV*, 795.

de origină — *domo colonia Oesci* — sau precizează staționarea legiunii însăși la Oescus, unde am văzut că-și avea *hiberna* în vremea inscripției noastre.

Asupra orașului Oescus, pe care *Ptolemaios*¹⁾ îl pomeneste în ținutul Tribailor, știrile sunt foarte sărace cu cât înaintăm în a doua jumătate a v. III; materialul epigrafic mai cu seamă e aproape neexistent. O inscripție care după caracterul literelor²⁾ se vede a fi din v. III—IV-lea, dovedește încă prezența elementului traco-roman necreștinat la Dunăre, în timp ce altă inscripție³⁾ de pe la sfârșitul v. IV sau începutul celui de al V-lea, din *Nicopolis ad Istrum*, arată existența creștinismului latin aici la Oescus, de unde își ia soție *Turranius Leontius*, un *praesbiter* din Nicopolis. Această inscripție prezintă interes și din punctul de vedere al legăturilor continui care trebuie să fi existat între populația acestor centre romane dela Dunăre și cetățile eleno-thrace și în vremea aceasta, cum e Nicopolis ad Istrum și Tomi, localitatea unde s'a găsit inscripția noastră. În privința acestor relații putem tot aici citi inscripția veche latină, c. a. 100, pusă de un *duovir municipii Oesci*, pe drumul dintre Philippopolis și Nicopolis⁴⁾, într-o localitate de prin părțile pasului Șipca. Relațiile Tomitanilor cu populația traco-romană dela Dunăre merg până în fundul Scythiei minor la

Troesmis¹⁾, de unde vine la Tomi un *duumviralis et augur municipii Troesmensis*, iar spre Apus până la Ratiaria²⁾, locul de origină al soției unui Roman din Tomi, *Sempronius*. Lucrarile se petreceau însă și în sens invers. Găsim de pildă un trac, *civis Tomitanus*, ajuns *magister vici* în regiunea Șamlei de astăzi³⁾.

Dela sfârșitul veacului al III-lea am pomenit știrea *Itinerariului Antonin*⁴⁾ cu privire la Oescus, ca stațiune a drumului pe Dunăre și anume între *Valeriana* și *Utus*. *Tabula Peutingeriana*⁵⁾ numește Oescus ca stație a aceluiași drum și capăt de drum spre *Anchialos*⁶⁾, prin *Nicopolis ad Istrum* și *Marcianopolis*.

Dela sfârșitul v. IV avem știrea citată a *Notitiei Dignitatum*⁷⁾, care documentează importanța militară pe care și-o păstrează mereu Oescus, chiar până în vremea lui Justinian, de când *Procopius*⁸⁾ ne spune că «au fost întărite cu zidari puternice *Castra Martis, Zet-*

¹⁾ C. I. L. III, 7560 din Tomi: *C. Arrius Quintianus bis[duumviralis et augur municipii] | Troesmens(is) veterani filius) et Claudia Servata uxor se vivis memoriam sibi fecerunt curantibus Arius Qu[?]utiano filio et Ia[m]uario libe[r]is*.

²⁾ C. I. L. III, 6156 din Tomi: *D(is) M(anibus) Catiliae Respe[?]ctae, domo Ratiaria ob memoriam | Semproniae Rufinae | filiae eius et Allidi Se[cun]dini nepotis eius | matri et fratri dulcissimis per Allidium Rufum patrem suum faciendum curaverunt*. Pentru altele vezi Weiss: *Dobrudscha im Altertum*, p. 61.

³⁾ C. I. L. III, 7466 și Kalinka: *Antike Denkmäler in Bulgarien*, n. 128 din Șamla: *I(ovi) o(ptimo) m(aximo) [et] Iunoni re[g]in(ae) | pro s(alute) Imp(eratoris) T(iti) Ael(i) Anstou[i]u[?]i | Pii Aus[?]usti) et M(arci) A[?]ur(eli) Veri Cafes(aris) et pr[o] s(alute) vici et [sua et suor(um)] pos[?]uit Bu[r]t[i]us ci[?]vis Tomita[nus] ma[g]ister) vic(i) de suo et De[m]etriu(s) filius Rufinus et Presente co(n)s(ulibus), etc., a. 153.*

⁴⁾ *Itinerariul Anton.* datează în ultima sa redacțiune dela sfârșitul v. III. Vezi V. Părvan: *Salsovia*, p. 19. *Itin. Ant.* ed. d'Urbain, p. 65.

⁵⁾ *Tabula Peutling.* ed. d'Urbain, p. 247.

⁶⁾ Ibidem, p. 251. Vezi și *Geogr. Ravennat.* p. 189. 16; *Oaecon*.

⁷⁾ *Notitia Dign. Or.* XLII 33: *praef. leg. V Mac, Oesco* și 26: *Auxilium Mariensium Oesco*.

⁸⁾ *Procopius, De aedif.*, ed. Haury, IV-6, 32-33. Vezi și Iordanes: *Get.*, 50.

¹⁾ *Ptolemaios*, ed. Müller, III, 10,5 *Οἴσος Τριβαλλών*.

²⁾ C. I. L. III, 8043: *I(ovi) o(ptimo) m(aximo). M. Disius Geminus, aug(ustalis) col(oniae) Oi(s)ci botun (sic) p(osuit)*.

³⁾ C. I. L. III, 755 add.: *Bonae memoriae Aureliae Marcellinae Oesc(ensis), pientissimae f(eminae) habensius liberorum, filiae q(uon)d(am) Marcellini ex praef(ecto) leg(ionis) III Gallicae Danavae Damasco, quae vixit ann(os)L; Turranius Leontius, praesbyter, coniugi benae meritaе memoriam et sibi v(ivus) f(ecit)*. Vezi comentariul la V. Părvan: *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman*, p. 61 și n. 285.

⁴⁾ C. I. L. III, 7411 și Damont-Homolle, p. 348. Inscriptia a fost restaurată cu destulă probabilitate de Hirschfeld și Domaszewski, deși trebuie să recunoaștem că lectura *duovir municipii* e puțin cam forțată.

nocortum și *Iscos*». La *Hierocles* ¹⁾ e pomenit ca centra creștin la Danăre tot sub forma *Ἰσκόρ*.

În vremea bună a imperialui Oescus a avut o viață municipală foarte intensă, documentată de monumentele epigrafice găsite acolo ²⁾ și de ruinele descoperite pe locul cetății de lângă satul Ghighen: «În partea despre Apus se văd resturi monumentale, baze de coloane și capiteli, architrave și plăci de coperiș, pe

lângă mulțime de gropi făcute pentru extragerea pietrei și cărămidei vechilor construcțiuni» ¹⁾.

Ca încheiere, inscripția noastră ne dă încă un document pentru relațiunile cetăților grecești cu centrele curat romane cum eră Oescus, și pentru influența covârșitoare a elenizmului asupra elementului traco-roman, influență care se precizează aici prin limba greacă în care militarul roman scrie inscripția.

G. MATEESCU

¹⁾ *Hierocles*, ed. d'Urbain, p. 434.

²⁾ C. I. L. III Indice, p. 2694 S. v. Gigen.

¹⁾ Gr. Tocilescu, *Monum. epi gr. și sculpt.*, p. 245 și note.

R É S U M É

— O —

Le monument dont nous nous occupons, est un fragment de colonne en pierre calcaire, haut de 0,51 m. et d'un diamètre de 0,30. m., provenant de Cieracci, district de Constantza.

L'inscription, dont le commencement et la fin manquent, porte seulement les noms de la V-ème légion macédonique et de la ville d'Oescus.

Après un premier séjour en Moésie, à Oescus, durant le I-er siècle ap. J. C., la V-ème leg. mac. y revint, lors de l'abandon de la Dacie par Aurelien.

Par conséquent la présence du nom de cette légion à côté de celui de la ville d'Oescus est parfaitement explicable. Seulement il ne peut pas y être question du premier séjour de la légion à Oescus, parce que, Oescus n'obtint le titre de colonie, mentionné dans notre inscription, que sous Trajan, après le transfert de la légion à Troesmis.

On peut rapporter cette inscription, soit à un militaire de la légion, en mission à Tomi, ou mieux encore à un vétéran établi sur le territoire rural de

cette ville. L'adjectif féminin *δουανδρική* paraît être une épithète inconnue de la légion, en latin *bis fortis*, bien que pour *fortis* l'équivalent usité en grec soit *ἰσχυρός*. On pourrait aussi l'interpréter comme une intitution spéciale de la colonie Oescus — en latin *duumviralis*, — sauf l'absence d'un exemple analogue et le pléonisme qui en ressort.

Quant à la ville d'Oescus, les renseignements littéraires et épigraphiques qui nous sont parvenus de l'antiquité laissent entrevoir qu'elle avait une importance militaire de premier rang, importance qu'elle a su garder jusqu'au temps de Justinien. Durant l'époque de splendeur de l'Empire, ainsi qu'en témoignent les ruines très importantes découvertes à Gaiguen, village situé sur l'emplacement de l'ancien Oescus, cette colonie romaine a dû jouir d'une vie municipale intense.

Ces nouvelles données concernant les relations suivies entre les centres romains du Danube et les colonies grecques du littoral donnent à notre inscription un intérêt notable.